

شعار حج تمتع ۹۶

حج

مَحَنَوِيَّت، اَقْدَارِ مَلِّي، هَمبَلَّتِي اِسْلَامِي

شورای فرهنگی

کاروانِ نیک بین - هرمزگان

۳۲۰۱۷

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه:.....	۴
نصیحت دلسوزانه	۵
بخش اول: هلاک کننده‌ها	۵
۱- فسق و جدل	۵
۲- آفات زبان	۶
۲-۱) دروغ گفتن	۷
۲-۲) غیبت	۷
۲-۳) سخن چینی	۸
۲-۴) دشنام دادن و ناسزاگویی	۸
۲-۵) بهتان زدن	۸
۲-۶) تمسخر کردن دیگران	۹
۳- خشم	۹
۴- آزار رسانیدن به دیگران	۹
۵- سوء ظن و بدگمانی	۱۰
۶- تجسس کردن در کار دیگران	۱۰
۷- عجله کردن	۱۱
بخش دوم: نجات دهنده‌ها	۱۱
۱- پاداش نماز در مسجد النبی ﷺ و مسجد الحرام	۱۱
۲- پاداش نماز در مسجد قباء	۱۲
۲- دعا کردن زیاد	۱۲
۲-۱) دعا مغز عبادت است	۱۲
۲-۲) دعا، حقیقتِ عبادت است	۱۲
۲-۳) دعا در حج و استجابت آن	۱۳
۳- زیاد استغفار کردن	۱۳
۴- گفتن اذکار	۱۴

- ۴-۱) تلبیه (لبیک گفتن) ۱۴
- ۴-۲) دعای طواف ۱۴
- ۴-۳) دعا هنگام نوشیدن آب زمزم ۱۵
- ۴-۴) دعا هنگام بالا رفتن از صفا و مروه ۱۵
- ۴-۵) دعای روز عرفه ۱۶
- ۵- فضیلت تلاوت قرآن کریم ۱۶
- ۵-۱) فضیلت تلاوت قرآن کریم از روی مصحف ۱۷
- ۵-۲) گوش دادن به قرآن کریم ۱۷
- ۶- صلوات فرستادن بر محمد المصطفی ﷺ ۱۸
- ۶-۱) صلوات فرستادن هنگام ایستادن در کنار قبر پیامبر اکرم ﷺ ۱۸
- ۶-۲) صلوات فرستادن هنگام صعود بر صفا و مروه ۱۹
- ۶-۳) صلوات فرستادن هنگام فراغت حُجاج از لبیک گفتن ۱۹
- ۶-۴) فرستادن صلوات هنگام استلام حجر الاسود ۱۹
- ۷- صدقه دادن در حج ۲۰
- ۷-۱) برخی از نمونه‌های صدقه ۲۰
- ۷-۲) انفاق در حج معادل هفتصد برابر پاداش ۲۱
- ۸- عفو و گذشت ۲۱
- ۹- زیارت قبور ۲۱
- ۹-۱) زیارت قبر مطهر پیامبر اکرم ﷺ ۲۲
- ۹-۲) زیارت قبرستان بقیع ۲۴
- ۹-۳) زیارت شهدای اُحد ۲۵
- سخن پایانی ۲۵

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله و الصلاة و السلام على سيدنا محمد و على آله و أصحابه أجمعين، أما بعد:

مقدمه:

با فرارسیدن ماه حج، سفری به سوی انسان سازی آغاز می شود، اگر به سلامت جسم رفتی، و آنگاه به سلامت روح بازگشتی بدان که آخرت را بردی که حرم در پیش است و حرامی از پس، اگر رفتی بردی و اگر خفتی مُردی.^۱ خوشا آنان که با هوشیاری دل مشرف به سرزمین وحی می شوند.

برادر و خواهر مسلمانم که خداوند متعال تو را توفیق داده تا به این سرزمین مبارک سفر کنی، آگاه باش که یکی از بزرگترین اعمال عبادی را انجام می دهی و سفریست که هر عمل نیک تو در آن سبب تزکیه و نورانیت روح و کالبدت می شود ...

ای برادر و خواهر مسلمانم که عازم حج بیت الله هستی!

آیا میدانی کسی که به سفر حج می رود در زمره سه گروهی است که در ضمانت خداوند متعال است؟

سیدنا رسول الله ﷺ فرمودند: «ثَلَاثَةٌ فِي ضَمَانِ اللَّهِ: رَجُلٌ خَرَجَ إِلَى مَسْجِدٍ مِنْ مَسَاجِدِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، وَرَجُلٌ خَرَجَ غَايَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَرَجُلٌ خَرَجَ حَاجًّا»^۲ یعنی: «سه کس هستند در ضمانت خداوند هستند؛ شخصی که به سوی مسجدی از مساجد خداوند عزوجل خارج شده است، شخصی که برای جهاد خارج شده و شخصی که برای حج خارج شده است.»

آیا میدانی که حج مقبول جزو افضل و بهترین اعمال است؟

ابوهریره رضی الله عنه گوید: «سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ. قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: جِهَادٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: حَجٌّ مَبْرُورٌ»^۳ یعنی: «از

^۱ - اشاره به سخن شیخ سعدی شیرازی رحمته الله در «گلستان» است که بیان داشته: «... گفت ای برادر، حرم در پیش است

و حرامی از پس، اگر رفتی بردی و اگر خفتی مُردی.»

^۲ - حدیث صحیح: (حلیه الأولیاء لأبی نعیم الأصبهانی، ج ۹، ص ۲۵۱)

^۳ - حدیث متفق علیه: (صحیح البخاری، ج ۲، ص ۱۳۳ ح ۱۵۱۹؛ صحیح مسلم، ج ۱، ص ۸۸ ح ۸۳)

پیامبر ﷺ سوال شد بهترین اعمال کدام هستند؟ آنحضرت ﷺ فرمودند: ایمان به خدا و رسولش. گفته شد دیگر چه؟ فرمودند: جهاد در راه خدا. گفته شد دیگر چه؟ فرمودند: حج قبول شده.»

آیا می دانی حج مقبول پاداش آن بهشت است؟

سیدنا رسول الله ﷺ فرمودند: «الْحُجُّ الْمُبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ»^۱ یعنی: «حج مقبول شده پاداشی جز بهشت ندارد.»

نصیحت دلسوزانه

حج گزار گرمی، همانطور که آگاه هستید، برخی از اعمال وجود دارند که در شریعت مقدس اسلام از آنها نهی شده و چه بسا در اثنای انجام سایر عبادات سبب خدشه در این عبادات شده و مانع کسب فیض و حصول اجر و ثواب کامل این عبادت ها نیز گردد و در نقطه مقابل نیز برخی از اعمال هستند که در ظاهر کوچک هستند لیکن دارای ثواب و اجر فراوانی است بطوری که از دست دادن آن اعمال سبب حسرت و پشیمانی می شود لذا در این کتابچه برای سهولت شما این اعمال را که بخشی از آن جزو اعمال مختص حج گزار است و بخشی دیگر برای عموم مسلمانان نیز در غیر از موسم حج قابل اجرا می باشد را با دلایل از قرآن کریم و سنت پیامبر ﷺ در دو بخش مهلکات (هلاک کننده ها) و منجیات (نجات دهنده ها) بیان می کنیم.

بخش اول: هلاک کننده ها

۱- فسق و جدل

بر حاجی واجب است که تقوای خدا را داشته و از محرمات اجتناب نماید و به اعمال عبادی و خیر مشغول شود. خداوند متعال می فرماید: «الْحُجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحُجَّ فَلَا رَفْثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحُجِّ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ

^۱ - حدیث متفق علیه: (صحیح البخاری، ج ۳، ص ۲ ح ۱۷۷۳؛ صحیح مسلم، ج ۲، ص ۹۸۳ ح ۱۳۴۹)

الزَّادِ التَّقْوَى وَ اتَّقُونَ يَا أُوْلِي الْأَلْبَابِ^۱ یعنی: «حج در ماههای معینی است. پس هر کس در این [ماه]ها، حج را [برخود] واجب گرداند، [بداند که] در اثنای حج، همبستری و گناه و جدال [روا] نیست، و هر کار نیکی انجام می‌دهید، خدا آن را می‌داند، و برای خود توشه بگیرید که در حقیقت، بهترین توشه، پرهیزگاری است، و ای خردمندان! از من پروا کنید.» سیدنا رسول الله ﷺ فرمودند: «مَنْ حَجَّ لِلَّهِ فَلَمْ يَرْفُثْ، وَلَمْ يَفْسُقْ، رَجَعَ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ»^۲ یعنی: «هرکس برای خدا حج نماید و با زن خود همبستری نکند و مرتکب گناه نشود، چنان از گناهانش پاک می‌شود، که گوئی تازه از مادرش متولد شده است.»

۲- آفات زبان

ای حج گزار بزرگوaram، آفات زبان را بشناس و از آنها دوری کن و از سخن زیاد که در آن مصلحت و خیری نیست دوری کن و سکوت را اختیار کن تا لذت عبادت در حج را بیشتر حس نمایی. امام غزالی رحمه الله می‌گوید: «آگاه باش! خطر زبان بسیار بزرگ است و تنها نجات از این خطر سکوت اختیار کردن است، و شریعت مقدس آن (سکوت) را تمجید نموده و بدان توصیه کرده، از این رو پیامبر اکرم ﷺ فرموده: هرکس سکوت نماید نجات یافته است.»^۳ و در حدیثی پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ»^۴ یعنی: «هرکس به خدا و روز آخرت ایمان دارد پس سخن خیر بگوید و یا باید سکوت نماید.» همچنین امام غزالی رحمه الله می‌گوید: «بدان که بهترین احوالت، آن است که الفاظت را از تمامی آفات از جمله غیبت و سخن‌چینی و دروغ و مراء و جدل و غیر از اینها حفظ کنی، و تنها چیزهایی بگویی که بر تو و مسلمانی دیگر ضرری نداشته باشد...»^۵ آری؛ زبانت را از تمامی این آفات حفظ کن، و همواره سخن سیدنا رسول الله ﷺ را به یاد داشته باش آنگاه که صحابی بزرگوار عقبه بن عامر رحمه الله از آنحضرت ﷺ پرسید ای پیامبر

^۱ - (بقره / ۱۹۷)

^۲ - حدیث متفق علیه: (صحیح البخاری، ج ۲، ص ۱۳۳ ح ۱۵۲۱؛ صحیح مسلم، ج ۲، ص ۹۸۳ ح ۱۳۵۰)

^۳ - (إحياء علوم الدين، ج ۳، ص ۱۰۸)

^۴ - حدیث متفق علیه: (صحیح البخاری، ج ۸، ص ۱۱ ح ۶۰۱۸؛ صحیح مسلم، ج ۱، ص ۶۸ ح ۴۷)

^۵ - (إحياء علوم الدين، ج ۳، ص ۱۱۲)

خدا، نجات در چیست؟ فرمودند: «اَمْلِكْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ...»^۱ یعنی: «زبانَت را نگه دار!»، امام شافعی رحمته می گوید: «هرگاه کسی بخواهد سخنی بگوید قبل از آن باید بیاندیشد، اگر مصلحت در سخن گفتن آشکار بود حرف بزند و اگر تردید داشت پس حرف نزند تا اینکه مصلحت آن آشکار شود.»^۲ به جهت اهمیت این موضوع، لازم می دانیم که برخی از مهمترین آفات زبان را در اینجا متذکر شده و دلایل ممنوعیت آن را از قرآن کریم و سنت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بیان نماییم.

۱-۲) دروغ گفتن

یکی از صفات بارز منافقین دروغ گفتن است، خداوند متعال فرموده: «إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكُذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ»^۳ یعنی: «تنها کسانی دروغ پردازی می کنند که به آیات خدا ایمان ندارند و آنان خود دروغگویانند.» عبدالله بن مسعود رضی الله عنه روایت کرده که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «وَأَيُّكُمْ وَالْكَذِبَ فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الْعَبْدُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا»^۴ یعنی: «از دروغگویی بپرهیزید، زیرا دروغگویی به بدکاری دعوت می دهد و بدکاری هم به آتش جهنم دعوت می کند. و همیشه بنده آنقدر دروغ می گوید و دنبال دروغ می رود، تا سرانجام نزد خداوند، کذاب نوشته می شود.»

۲-۲) غیبت

یکی از گناهان کبیره که جز با توبه و طلب حلالیت بخشوده نمی شود غیبت است. به تعبیر قرآن کریم، کسی که غیبت دیگری را می کند مانند این است که گوشت مرده او را بخورد. خداوند متعال فرموده: «وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُّبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا

^۱ - حدیث صحیح: (مسند أحمد بن حنبل، ج ۴، ص ۱۵۸ ح ۱۷۵۹۰؛ سنن الترمذی، ج ۴، ص ۶۰۵ ح ۲۴۰۶)

^۲ - (الأذکار - النووی، ص ۳۳۲)

^۳ - (نحل / ۱۰۵)

^۴ - حدیث صحیح: (صحیح مسلم، ج ۴، ص ۲۰۱۳ ح ۲۶۰۷؛ سنن الترمذی، ج ۴، ص ۳۴۸ ح ۱۹۷۱)

فَكَرِهْتُمُوهُ^۱ یعنی: «و بعضی از شما غیبت بعضی نکنند؛ آیا کسی از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده‌اش را بخورد؟ از آن کراهت دارید.»

۳-۲) سخن چینی

کسی که دو بهم زنی می‌کند و سبب فتنه و شر می‌شود، چنین کسی وارد بهشت نمی‌شود. حذیفه بن یمان رضی الله عنه گوید از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله شنیدم فرمودند: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ تَامًّا^۲» یعنی: «سخن چین وارد بهشت نمی‌شود.»

۴-۲) دشنام دادن و ناسزاگویی

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «إِيَّاكُمْ وَ الْفُحْشَ، فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَاحِشَ، وَ الْمُتَفَحِّشَ^۳» یعنی: «از فحش بر حذر باشید زیرا خداوند، ناسزا و بدگویی را دوست ندارد»، عبدالله بن مسعود رضی الله عنه از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت نموده که فرموده: «لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلَا اللَّعَّانِ وَلَا الْفَاحِشِ وَلَا الْبَذِيءِ^۴» یعنی: «مؤمن، طعن زننده، نفرین کننده، ناسزاگو و بد زبان نیست.»

۵-۲) بهتان زدن

یکی از بزرگترین گناهان، بهتان زدن به مردم است به این صورت که عیب کسی گفته شود که آن شخص چنین عیبی در او نباشد. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در بیان عقوبت چنین عملی فرموده: «مَنْ ذَكَرَ امْرَأًا بِمَا لَيْسَ فِيهِ لِيَعْبِيَهُ بِمَا لَيْسَ فِيهِ حَبَسَهُ اللَّهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ حَتَّى يَأْتِيَ بِنَفَاذٍ مَا قَالَ فِيهِ^۵» یعنی: «هرکس به عیب جوئی کسی را به چیزی که در او نیست یاد کند خدا او را در آتش جهنم محبوس دارد تا گفته خویش را مجری دارد.»

^۱ - (حجرات / ۱۲)

^۲ - حدیث متفق علیه: (صحیح البخاری، ج ۸، ص ۱۷ ح ۶۰۵۶؛ صحیح مسلم، ج ۱، ص ۱۰۱ ح ۱۰۵)

^۳ - حدیث صحیح: (الأدب المفرد للبخاری، ص ۱۷۱ ح ۴۸۷؛ صحیح ابن حبان، ج ۱۱، ص ۵۸۰ ح ۵۱۷۷؛ المستدرک علی الصحیحین للحاکم، ج ۱، ص ۵۶ ح ۲۸)

^۴ - حدیث صحیح: (الأدب المفرد للبخاری، ص ۱۱۶ ح ۳۱۲؛ سنن الترمذی، ج ۴، ص ۳۵۰ ح ۱۹۷۷؛ صحیح ابن حبان، ج ۱، ص ۴۲۱ ح ۱۹۲)

^۵ - حدیث حسن لغیره: (المعجم الأوسط للطبرانی، ج ۸، ص ۳۸۰ ح ۸۹۳۶)

۲-۶) تمسخر کردن دیگران

استهزا و تمسخر دیگران جزو اعمال منکر و حرام می‌باشد که بر هر مسلمانی واجب است از آن دوری نماید. خداوند متعال می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾^۱ یعنی: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، نباید قومی قوم دیگر را ریشخند کند، شاید آنها از اینها بهتر باشند، و نباید زنانی زنان دیگر را [ریشخند کنند]، شاید آنها از اینها بهتر باشند، و از یکدیگر عیب مگیرید، و به همدیگر لقبهای زشت مدهید؛ چه ناپسندیده است نام زشت پس از ایمان. و هر که توبه نکرد آنان خود ستمکارند.»

۳- خشم

ای برادر و خواهر مسلمانم! ممکن است در اثنای انجام مناسک حج، از سوی سایر حج‌گزاران که در واقع برادر و خواهر ایمانی تو هستند ناخواسته و بدون عمد سبب تنش با تو شوند، در این حالت، خشم خود را کنترل کن و از او گذشت نما، زیرا این از صفات محسنین است. خداوند متعال در وصف محسنین فرموده: ﴿وَالْكَافِرِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ﴾^۲ یعنی: «و خشم خود را فرو می‌برند؛ و از مردم در می‌گذرند.» پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرْعَةِ إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ»^۳ یعنی: «نیرومند کسی نیست که زیاد کشتی بگیرد. نیرومند کسی است که در هنگام خشم بر خویش تسلط داشته باشد.»

۴- آزار رسانیدن به دیگران

^۱ - (حجرات / ۱۱)

^۲ - (آل عمران / ۱۳۴)

^۳ - حدیث متفق علیه: (صحیح البخاری، ج ۸، ص ۲۸ ح ۶۱۱۴؛ صحیح مسلم، ج ۴، ص ۲۰۱۴ ح ۲۶۰۹)

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ»^۱ یعنی: «مسلمان کسی است که مسلمانان از زبان و دست او در امان باشند.» و در حدیثی دیگر سیدنا رسول الله ﷺ فرمودند: «مَنْ آذَى الْمُسْلِمِينَ فِي طُرُقِهِمْ وَجَبَتْ عَلَيْهِ لَعْنَتُهُمْ»^۲ یعنی: «هر کس مسلمانان را در راههایشان آزار کند لعنت وی بر ایشان واجب است.»

۵- سوء ظن و بدگمانی

خداوند متعال فرموده: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ»^۳ یعنی: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، از بسیاری از گمانها بپرهیزید که پاره‌ای از گمانها گناه است.»، پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ، فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ»^۴ یعنی: «از بدگمانی دوری کنید، زیرا گمان [بد] دروغ‌ترین سخن است.» البته در مقابل، حسن الظن و گمان نیک داشتن نیز عبادت است، همانطور که از سیدنا رسول الله ﷺ روایت شده که فرمودند: «حُسْنُ الظَّنِّ مِنْ حُسْنِ الْعِبَادَةِ»^۵ یعنی: «گمان نیک از مصادیق عبادت نیکو است.»

۶- تجسس کردن در کار دیگران

یکی از صفاتی که مسلمان باید از آن دوری نماید، تجسس و سرک کشیدن در کار مردم است خصوصاً در ایام حج و در اثنای اعمال عبادی، زیرا حج گزار باید مشغول اعمال حج خودش باشد و در کار دیگران مداخله نکند تا هم عمل خودش را تباه نکند و هم سبب تباهی اعمال دیگران نیز نشود. در نهی از جاسوسی، خداوند متعال فرموده: «وَلَا تَجَسَّسُوا»^۶

۱ - حدیث متفق علیه: (صحیح البخاری، ج ۱، ص ۱۱ ح ۱۰؛ صحیح مسلم، ج ۱، ص ۶۵ ح ۴۱)

۲ - حدیث حسن: (المعجم الكبير للطبرانی، ج ۳، ص ۱۷۹ ح ۳۰۵۰)

۳ - (حجرات / ۱۲)

۴ - حدیث متفق علیه: (صحیح البخاری، ج ۷، ص ۱۹ ح ۵۱۴۳؛ صحیح مسلم، ج ۴، ص ۱۹۸۵ ح ۲۵۶۳)

۵ - حدیث حسن: (سنن أبی داود، ج ۴، ص ۲۹۸ ح ۴۹۹۳؛ شعب الإيمان للبيهقي، ج ۲، ص ۳۲۴ ح ۹۸۷؛ صحیح ابن

حبان، ج ۲، ص ۳۹۹ ح ۶۳۱)

۶ - (حجرات / ۱۲)

یعنی: «و جاسوسی مکنید»، سیدنا رسول الله ﷺ فرمودند: «وَلَا تَحَسَّسُوا، وَلَا تَجَسَّسُوا»^۱
 یعنی: «و تجسس و کنجکاوی نکنید».

۷- عجله کردن

برای حاجی شایسته نیست که در انجام مناسک حج بخصوص در عرفه عجله نماید، بلکه لازم است که خونسردی و آرامش خویش را حفظ کند. سیدنا رسول الله ﷺ فرمودند: «أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ فَإِنَّ الْبِرَّ لَيْسَ بِالْإِيْضَاعِ»^۲ یعنی: «ای مردم! خونسرد باشید، زیرا خیر و نیکی در شتاب کردن نیست».

بخش دوم: نجات دهنده‌ها

۱- پاداش نماز در مسجد النبی ﷺ و مسجد الحرام

برای حج‌گزار محترم شایسته است به جای رفت و آمد در بازارها و پاساژها به دنبال خرید هدایای اقوام و خویشان، در مسجد الحرام و مسجد النبی ﷺ مشغول خواندن نمازهای فرض به جماعت و نوافل (مستحبی) بشود و تا جایی که توان دارد -البته با برنامه ریزی که بر سایر اعمال واجب و مستحبی دیگرش خدشه وارد نکند- نماز نوافل بخواند که اجر و ثواب نماز در این دو مسجد شریف به ترتیب افضل از صد هزار، و هزار رکعت نماز در سایر مساجد است و این فضیلت بسیار بزرگی است برای اهل ایمان که از شرایط و موقعیت استفاده نماید و به کسب ثواب اخروی و پرکردن نامه اعمالش از حسنات در این سفر مبارک مبادرت ورزد. در حدیثی جابر بن عبدالله انصاری رضی الله عنه روایت نموده که رسول الله ﷺ فرمودند: «صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيْمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيْمَا سِوَاهُ»^۳ یعنی: «نماز خواندن در مسجد

^۱ - حدیث متفق علیه: (صحیح البخاری، ج ۷، ص ۱۹ ح ۵۱۴۳؛ صحیح مسلم، ج ۴، ص ۱۹۸۵ ح ۲۵۶۳)

^۲ - حدیث متفق علیه: (صحیح البخاری، ج ۲، ص ۱۶۴ ح ۱۶۷۱؛ صحیح مسلم، ج ۲، ص ۹۳۱ ح ۱۲۸۲)

^۳ - حدیث صحیح: (مسند أحمد بن حنبل، ج ۳، ص ۳۴۳ ح ۱۴۷۵۰؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۴۵۱ ح ۱۴۰۶)

من (مسجدالنبی)، هزار بار بهتر از نماز خواندن در سایر مساجد است بجز مسجد الحرام، و نماز در مسجد الحرام صد هزار بار از سایر مساجد بهتر است.»

۲- پاداش نماز در مسجد قباء

در حدیث صحیحی از اُسَید بن ظُهَیر انصاری رضی الله عنه روایت است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِ قُبَاءٍ كَعُمْرَةٍ»^۱ یعنی: «نماز در مسجد قباء معادل یک عمره است.» با توجه به این حدیث صحیح و سایر احادیث قبلی، پر واضح است که خواندن نماز در هر یک از این مساجد آن هم با جماعت پاداش بسیار زیادی دارد که فقط خداوند متعال از شمارش آن آگاه است، لذا برادر و خواهر حج گزارم، از این فرصت طلایی به درستی استفاده کن و تا می توانی این خیل عظیم اجر و ثواب را برای توشه آخرت جمع کن.

۲- دعا کردن زیاد

یکی از اعمالی که در حج باید بسیار متوجه حج گزار محترم باشد، زیاد دعا کردن می باشد، زیرا دعا عبادت است بلکه بزرگترین عبادت است و در فضیلت دعا در سنت نبوی بسیار تأکید شده است بخصوص برای حج گزار در وقوف در عرفه و سایر مناسک حج که حقیقتاً به تأکید پیامبرگرامی صلی الله علیه و آله دعای حاجی مستجاب است.

۲-۱) دعا مغز عبادت است.

انس بن مالک رضی الله عنه از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت نموده که فرمودند: «الدُّعَاءُ مُغْزُ الْعِبَادَةِ»^۲ یعنی: «دعا مغز عبادت است.»

۲-۲) دعا، حقیقت عبادت است.

^۱ - حدیث صحیح: (سنن الترمذی، ج ۲، ص ۱۴۵ ح ۳۲۴؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۴۵۳ ح ۱۴۱۱؛ مسند أبی یعلی الموصلی، ج ۱۳، ص ۱۱۷ ح ۷۱۷۲)

^۲ - حدیث حسن: (سنن الترمذی، ج ۵، ص ۴۵۶ ح ۳۳۷۱؛ الدعاء للطبرانی، ص ۲۴ ح ۸)

خداوند متعال فرموده: ﴿ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾^۱ یعنی: « مرا بخوانید تا شما را اجابت کنم.»، و در حدیثی صحیح آمده که سیدنا رسول الله ﷺ آیه مذکور را قرائت نموده و سپس فرمودند: «الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ»^۲ یعنی: «دعا همان عبادت است.»، در شرح این حدیث بیان شده که منظور از آن این است که دعا بزرگترین عبادت است.^۳

۲-۳) دعا در حج و استجابت آن

از سیدنا رسول الله ﷺ روایت شده که فرمودند: «الْحُجَّاجُ وَالْعُمَرَاءُ، وَفَدُّ اللَّهِ إِنْ دَعَوْهُ أَجَابَهُمْ، وَإِنْ اسْتَعْفَرُوهُ عَفَّرَهُمْ»^۴ یعنی: «حاجیان و عمره گزاران مهمانان خدایند، اگر او را بخوانند و دعا کنند، دعایشان را اجابت می کند و اگر طلب آمرزش کنند، آنان را می آمرزد.» و در حدیثی دیگر جابر بن عبدالله رضی الله عنه از پیامبر اکرم ﷺ روایت نموده که فرمود: «الْحُجَّاجُ وَالْعُمَرَاءُ وَفَدُّ اللَّهِ، دَعَاهُمْ فَأَجَابُوهُ، وَسَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ»^۵ یعنی: «حاجیان و عمره گزاران، مهمانان خدایند، آنها را دعوت نموده و آنان نیز اجابت کردند، آنها از خدا طلب کردند پس به آنها بخشیده است.»

۳- زیاد استغفار کردن

تکرار زیاد استغفارالله در ایام حج خصوصاً در وقوف عرفات سبب آمرزش گناهان و قرب الهی و پذیرش دعا می شود. خداوند متعال فرموده: ﴿ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَ

^۱ - (غافر / ۶۰)

^۲ - حدیث صحیح: (سنن الکبری للنسائی، ج ۱۰، ص ۲۴۴ ح ۱۱۴۰۰؛ سنن أبی داود، ج ۲، ص ۷۶ ح ۱۴۷۹؛ سنن الترمذی، ج ۵، ص ۴۵۶ ح ۳۳۷۲؛ سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۲۵۸ ح ۳۸۲۸؛ صحیح ابن حبان، ج ۳، ص ۱۷۲ ح ۸۹۰)

^۳ - (فیض القدير شرح الجامع الصغير - المناوی، ج ۳، ص ۵۴۰)

^۴ - حدیث سنداً ضعیف: (سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۹۶۶ ح ۲۸۹۲؛ المعجم الأوسط للطبرانی، ج ۶، ص ۲۴۷ ح ۶۳۱۱؛ السنن الکبری للبيهقي، ج ۵، ص ۴۳۰ ح ۱۰۳۸۸)

^۵ - حدیث حسن لغیره: (كشف الأستار عن زوائد البزار، ج ۲، ص ۴۰ ح ۱۱۵۳؛ الترغيب والترهيب للمنذرى، ج ۲، ص ۱۰۷ ح ۱۶۹۷)

اَسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ^۱ یعنی: «پس، از همان جا که [انبوه] مردم روانه می‌شوند، شما نیز روانه شوید و از خداوند آمرزش خواهید که خدا آمرزنده مهربان است.»، این آیه دربارهٔ ازدحام حاجیان در منی و وقوف در عرفه است.^۲ و در حدیث صحیحی سیدنا رسول الله ﷺ فرمودند: «طُوبَى لِمَنْ وَجَدَ فِي صَحِيفَتِهِ اسْتِغْفَارًا كَثِيرًا»^۳ یعنی: «خوش به حال کسی که در نامه او استغفار زیادی یافت شود.»، خداوند متعال فرموده: ﴿وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا﴾^۴ یعنی: «و هر کس کار بدی کند، یا بر خویشتن ستم ورزد؛ سپس از خدا آمرزش بخواهد، خدا را آمرزنده مهربان خواهد یافت.»

۴- گفتن اذکار

برای حاجی شایسته است که در ایام حج در اثنای انجام مناسک حج اذکاری که در شرع بدان سفارش شده را در حد توان تکرار نماید و از فیض و برکت و پاداش اخروی آن بهره‌مند شود.

۴-۱) تلبیه (لیک گفتن)

سنت است برای حاجی با صدای بلند دعای تلبیه ذیل را بخواند: «لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ، لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ»^۵

۴-۲) دعای طواف

برای مسلمان مستحب است در هنگام طواف کعبه هر دعایی که دوست داشت بخواند چرا که دعای خاصی از پیامبرگرامی ﷺ در این باره وارد نشده جز دعای مشهوری که

^۱ - (بقره / ۱۹۹)

^۲ - نگا: (معالم التنزیل فی تفسیر القرآن - البغوی، ج ۱، ص ۲۵۶؛ تفسیر القرآن العظیم - ابن کثیر، ج ۱، ص ۵۵۵ - ۵۵۶)

^۳ - حدیث صحیح: (سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۲۵۴ ح ۳۸۱۸؛ شعب الإيمان للبيهقي، ج ۲، ص ۱۵۲ ح ۶۳۸)

^۴ - (نساء / ۱۱۰)

^۵ - حدیث متفق علیه: (صحیح البخاری، ج ۲، ص ۱۳۸ ح ۱۵۴۹؛ صحیح مسلم، ج ۲، ص ۸۴۱ ح ۱۱۸۴)

آنحضرت ﷺ در بین رکن یمانی و حجر الاسود آن را قرائت می نمودند.^۱ و آن دعای قرآنی: ﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾^۲ می باشد. البته اشکالی ندارد دعاها و یا اذکار دیگری را خواند، زیرا مقام، مقام تعظیم و بزرگداشت خداوندی است.

۴-۳) دعا هنگام نوشیدن آب زمزم

برای مسلمان مستحب است هنگام نوشیدن آب گوارا و مبارک زمزم، هر دعایی را که دوست داشت بر دل یا زبان بیاورد و این آبی است که درباره آن پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «مَاءٌ زَمْزَمٌ، لِمَا شَرِبَ لَهُ»^۳ یعنی: «آب زمزم، برای هر مقصدی است که نوشیده شود.» و عبدالله بن عباس رضی الله عنه هرگاه آب زمزم را می نوشید، می فرمود: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ»^۴ یعنی: «بارخدا! من از تو علم سودمند، روزی زیاد و شفا از هر گونه بیماری را درخواست می کنم.»

۴-۴) دعا هنگام بالا رفتن از صفا و مروه

هنگامی که حاجی در مرحله سعی بین صفا و مروه قرار گرفت، بهتر است که ابتدا از صفا حرکت کند و هرگاه بدان نزدیک شد این آیه مبارکه را بخواند: ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾^۵ یعنی: «در حقیقت، صفا و مروه از شعایر خداست.» و بگوید: «أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ»، یعنی: «آغاز می کنم آنچه را خداوند بدان آغاز نموده است.» آنگاه بر فراز صفا برود و روی به کعبه به طرف رکن یمانی بگوید: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، اللَّهُ أَكْبَرُ»، و سپس بگوید: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»

^۱ - حدیث حسن: (مسند أحمد بن حنبل، ج ۳، ص ۴۱۱ ح ۱۵۴۷۴؛ سنن الکبری للنسائی، ج ۴، ص ۱۲۹ ح ۳۹۲۰؛ سنن أبی داود، ج ۲، ص ۱۷۹ ح ۱۸۹۲؛ صحیح ابن حبان، ج ۹، ص ۱۳۴ ح ۳۸۲۶)

^۲ - (بقره / ۲۰۱)

^۳ - حدیث صحیح: (مسند أحمد بن حنبل، ج ۳، ص ۳۵۷ ح ۱۴۹۱۰؛ سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۰۱۸ ح ۳۰۶۲؛ السنن الکبری للبیهقی، ج ۵، ص ۲۴۱ ح ۹۶۶۰)

^۴ - اثر حسن: (مصنف عبدالرزاق، ج ۵، ص ۱۱۳ ح ۹۱۱۲؛ سنن الدارقطنی، ج ۳، ص ۳۵۳ ح ۲۷۳۸)

^۵ - (بقره / ۱۵۸)

وَحَدَّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ» و بعد از آن با آرامش دعا نماید و آنگاه مروه را انجام دهد همانطور که صفا را انجام داد و در این حالت آیه مذکور را تکرار نکند.^۱

۴-۵) دعای روز عرفه

وقوف در صحرای عرفه جزو مهم‌ترین رکن حج است همانطور که در حدیث صحیح پیامبرگرامی ﷺ آمده: « الْحُجُّ عَرَفَةُ »^۲ یعنی: «حج، عرفه است.»، حتی روزه گرفتن این روز برای غیر حاجیان سنت است و کفاره گناهان یک سال گذشته و آینده است چنانچه سیدنا رسول الله ﷺ فرمودند: « صِيَامُ يَوْمِ عَرَفَةَ، أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ، وَالسَّنَةَ الَّتِي بَعْدَهُ »^۳ یعنی: « روزه روز عرفه که باعث کفاره گناهان سال قبل و بعد می‌شود.» البته برای حاجیان روزه عرفه جایز نیست. علی‌ای حال، روز عرفه، روزی بسیار بزرگ است که برکت و فضل آن علاوه بر حاجیان شامل سایر مسلمانان در نقاط جهان نیز می‌شود. بهترین ذکری را که پیامبر اکرم ﷺ و سایر پیامبران علیهم‌السلام در روز عرفه تکرار می‌کردند، ذکر: « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ »^۴ بوده که گویا بیشترین دعای سیدنا رسول الله ﷺ در روز عرفه نیز همین بوده است.^۵ البته مستحب است که حاجیان در این روز پر برکت، وقت خود را در دعا و استغفار و تضرع و گریه در پیشگاه خداوندی و ذکر توحید با خلوص نیت مشغول نمایند.

۵- فضیلت تلاوت قرآن کریم

^۱ - نگا: (صحیح مسلم، ج ۲، ص ۸۸۶ ح ۱۲۱۸)

^۲ - حدیث صحیح: (سنن الترمذی، ج ۵، ص ۲۱۴ ح ۲۹۷۵؛ سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۰۰۳ ح ۳۰۱۵؛ صحیح ابن حبان، ج ۹، ص ۲۰۳ ح ۳۸۹۲)

^۳ - حدیث صحیح: (صحیح مسلم، ج ۲، ص ۸۱۸ ح ۱۱۶۲)

^۴ - حدیث حسن: (سنن الترمذی، ج ۵، ص ۵۷۲ ح ۳۵۸۵؛ الدعاء للطبرانی، ص ۲۷۳ ح ۸۷۴)

^۵ - حسن لغیره: (مسند أحمد بن حنبل، ج ۲، ص ۲۱۰ ح ۶۹۶۱)، برای این حدیث شاهی از حدیث امام علی علیه‌السلام است. بنگرید به: (صحیح ابن خزیمه، ج ۴، ص ۲۶۴ ح ۲۸۴۱)

برای حج گزار لازم است که در سرزمین وحی بیشتر خود را به تلاوت قرآن کریم و یا گوش دادن به آن مشغول نماید و در این ایام مبارکه با آیات قرآن انس بگیرد و به ختم آن بپردازد، زیرا قرائت و یا استماع (گوش دادن) کلام الله پاداش فراوانی دارد و پیامبرگرامی ﷺ در بیان فضیلت آن احادیثی بیان نمودند. در حدیث صحیحی پیامبراکرم ﷺ فرمودند: «مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا لَا أَقُولُ: أَلَمْ حَرْفٌ، وَلَكِنْ: أَلِفٌ حَرْفٌ، وَلَا مٌ حَرْفٌ، وَمِيمٌ حَرْفٌ»^۱ یعنی: «هر کس، یک حرف از کتاب الهی، تلاوت نماید، یک نیکی برایش ثبت می شود. و آن نیکی، ده برابر می شود. من نمی گویم: «الف لام میم» یک حرف است؛ بلکه الف، یک حرف، لام یک حرف، و میم یک حرف دیگر است»

۱-۵) فضیلت تلاوت قرآن کریم از روی مصحف

سیدنا رسول الله ﷺ فرمودند: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُحِبَّ اللَّهُ وَرَسُولَهُ فَلْيَقْرَأْ فِي الْمَصْحَفِ»^۲ یعنی: «هر کس، دوست دارد محبتش نسبت به خدا و پیامبرش، افزایش یابد، قرآن را از مصحف تلاوت نماید»، قرائت قرآن از روی صفحه موبایل یا تبلت و امثال آن نیز از جهت اجر و ثواب بنوعی حکم قرائت از روی مصحف را دارد لذا کسانی که در هر حالت هستند به جای مشغول شدن به لوازم جانبی و نرم افزارهای این وسایل، بهتر است به تلاوت یا گوش دادن قرآن از طریق گوشی موبایل و تبلت خود را سرگرم کنند که در این حال هم وقت را به نیکی طی کرده اند و هم از برکت و فضای معنوی سفر حج بهره مند می شوند.

۲-۵) گوش دادن به قرآن کریم

خداوند متعال فرموده: «وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ»^۳ یعنی: «و چون قرآن خوانده شود، گوش بدان فرا دارید و خاموش مانید، امید که بر شما رحمت آید»، ابوهیرة رضی الله عنه روایت کرده که پیامبراکرم ﷺ فرمودند: «مَنْ اسْتَمَعَ إِلَى آيَةٍ مِنْ كِتَابِ

^۱ - حدیث صحیح: (سنن الترمذی، ج ۵، ص ۱۷۵ ح ۲۹۱۰)

^۲ - حدیث حسن: (حلیة الأولیاء لأبى نعیم الأصبهانی، ج ۷، ص ۲۰۹؛ شعب الإیمان للبيهقي، ج ۳، ص ۵۰۷ ح ۲۰۲۷)

^۳ - (اعراف / ۲۰۴)

الله، كُتِبَ لَهُ حَسَنَةٌ مُّضَاعَفَةٌ، وَمَنْ تَلَاهَا كَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ.^۱ یعنی: «هرکس به یک آیه از کتاب خدا گوش دهد، برایش ثوابی دو چندان نوشته شود و هر کس یک آیه از کتاب خدا تلاوت کند، روز قیامت آن آیه نوری برای او باشد.»

۶- صلوات فرستادن بر محمد المصطفی ﷺ

هیچ مسلمان مقیدی نیست که اجر و ثواب صلوات بر سیدنا محمد ﷺ را نداند، و آیه مشهور: «إِنَّ اللَّهَ وَ مَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا»^۲ یعنی: «خدا و فرشتگانش بر پیامبر ﷺ درود می‌فرستند. ای کسانی که ایمان آورده‌اید، بر او درود فرستید و به فرمانش بخوبی گردن نهید.» را کمتر مسلمانی است که نشنیده باشد... سیدنا رسول ﷺ فرمودند: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ وَاحِدَةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا»^۳ یعنی: «هرکس بر من یک بار صلوات بفرستد، خداوند ده بار بر او صلوات می‌فرستد.» و نیز پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «إِنَّ اللَّهَ مَلَائِكَتَهُ سَيَّاحِينَ فِي الْأَرْضِ يُبَلِّغُونِي عَنْ أُمَّتِي السَّلَامَ»^۴ یعنی: «همانا خداوند فرشتگانی در زمین دارد، درود و سلام امتم را به من می‌رسانند.» امام ابن قیم رحمه الله در کتاب «جلاء الأفهام» که آن را در فضیلت صلوات بر پیامبر اکرم ﷺ تألیف نموده حدود چهل و یک مورد از مواقع از لحاظ مکانی و زمانی که در آن صلوات فرستادن فضیلت دارد را برشمرده است که غالب آن بصورت عمومی است لیکن چند مورد آن مربوط به موسوم حج می‌باشد که آنها را بیان می‌کنیم:

۶-۱) صلوات فرستادن هنگام ایستادن در کنار قبر پیامبر اکرم ﷺ

^۱ - حدیث حسن لغیره: (مسند أحمد بن حنبل، ج ۲، ص ۳۴۱ ح ۸۴۷۵؛ شعب الإيمان للبيهقي، ج ۳، ص ۳۷۰ ح ۱۸۲۸)، برای این حدیث شاهی است که بصورت موقوف از ابن عباس رضی الله عنه با سند صحیح یا حسن نقل شده است، بنگرید به: (سنن الدارمی، ج ۴، ص ۲۱۲۰ ح ۳۴۱۰؛ مصنف عبد الرزاق، ج ۳، ص ۳۷۳ ح ۶۰۱۲)

^۲ - (احزاب / ۵۶)

^۳ - حدیث صحیح: (صحیح مسلم، ج ۱، ص ۳۰۶ ح ۴۰۸)

^۴ - حدیث صحیح: (مسند أحمد بن حنبل، ج ۱، ص ۳۹۰ ح ۳۷۰۳؛ سنن الکبری للنسائی، ج ۲، ص ۷۰ ح ۱۲۰۶؛ صحیح ابن حبان، ج ۳، ص ۱۹۵ ح ۹۱۴)

عبدالله بن دینار رحمته گوید: عبدالله بن عمر رحمته هرگاه قصد سفر داشت و یا از سفر باز می‌گشت به کنار قبر پیامبر صلی الله علیه و آله می‌آمد و بر آنحضرت صلی الله علیه و آله صلوات می‌فرستاد و دعا می‌کرد و سپس می‌رفت.^۱

۶-۲) صلوات فرستادن هنگام صعود بر صفا و مروه

ابن عمر رضی الله عنه گوید: پیامبر صلی الله علیه و آله روی صفا سه بار تکبیر می‌گفتند و سپس این ذکر را تکرار می‌فرمودند: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»، آنگاه صلوات می‌فرستادند و دعا می‌کردند و قیام و دعا را طول می‌دادند و بعد از آن همین کار را در مروه انجام می‌دادند. امام ابن قیم رحمته گوید: و این صلوات فرستادن در این حالت از توابع دعا است.^۲

۶-۳) صلوات فرستادن هنگام فراغت حُجاج از لیك گفتن

خزیمه بن ثابت رحمته گوید: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله هرگاه از تلبیه فارغ می‌شد از خداوند بخشش و رضوان را درخواست می‌کرد و از آتش جهنم به رحمت خدا پناه می‌برد. صالح بن محمد بن عماره رحمته از قاسم بن محمد رحمته روایت کرده که گوید: برای حاجی مستحب است که هنگام فراغت از تلبیه خود، بر محمد صلی الله علیه و آله صلوات بفرستد.^۳

۶-۴) فرستادن صلوات هنگام استلام حجر الاسود

نافع رحمته گوید: عبدالله بن عمر رحمته هرگاه می‌خواست حجر الاسود را استلام کند، می‌گفت: «اللَّهُمَّ إِيْمَانًا بِكَ وَتَصْدِيقًا بِكِتَابِكَ وَوَفَاءً بِعَهْدِكَ وَاتِّبَاعًا لِسُنَّةِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ».^۴

۱ - اثر صحیح: (موطأ مالک بروایة محمد بن الحسن الشیبانی، ص ۳۳۴ ح ۹۴۸)

۲ - نگا: (جلاء الأفهام - ابن قیم، ص ۳۷۹)

۳ - نگا: (سنن الدارقطنی، ج ۳، ص ۲۵۷ ح ۲۵۰۷؛ المعجم الكبير للطبرانی، ج ۴، ص ۸۵ ح ۳۷۲۱؛ السنن الكبرى

للبیهقی، ج ۵، ص ۷۲ ح ۹۰۳۸)

۴ - نگا: (جلاء الأفهام - ابن قیم، ص ۳۹۸)

۷- صدقه دادن در حج

جابر بن عبدالله انصاری رضی الله عنه روایت کرده که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ»^۱ یعنی: «هر عمل پسندیده‌ای صدقه محسوب می‌شود.»

۷-۱) برخی از نمونه‌های صدقه

ابوذر غفاری رضی الله عنه روایت کرده که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: «تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ، وَأَمْرُكَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهْيُكَ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَإِشَادُكَ الرَّجُلَ فِي أَرْضِ الضَّلَالِ لَكَ صَدَقَةٌ، وَبَصْرُكَ لِلرَّجُلِ الرَّدِيءِ الْبَصِيرَ لَكَ صَدَقَةٌ، وَإِمَاطَتُكَ الْحَجَرَ وَالشَّوْكَةَ وَالْعَظْمَ عَنِ الطَّرِيقِ لَكَ صَدَقَةٌ، وَإِفْرَاغُكَ مِنْ دَلْوِكَ فِي دَلْوِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ»^۲ یعنی: «لبخند تو بر روی برادرت صدقه است، امر به معروف و نهی از منکر کردند صدقه است، و راهنمایی کسی که راه را گم کرده صدقه است، و یاری رساندن نابینایی که می‌بینی برای تو صدقه است. و دور کردن سنگ و خار و استخوان از سر راه صدقه است. و خالی کردن آب از دلو خود به دلو برادرت، صدقه است.»، و در لفظی دیگر از رسول الله صلی الله علیه و آله روایت شده که فرمودند: «يُصْبِحُ عَلَى كُلِّ سُلَامَى مِنْ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ، فَكُلُّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَيُجْزَى مِنْ ذَلِكَ رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا مِنَ الضُّحَى»^۳ یعنی: «هر کدام از شما که شب را به صبح می‌رسانید بر هر یک از اعضای بدنتان صدقه ای لازم است، پس هر سبحان الله، و الحمد لله، و لا اله الا الله، و الله اکبر صدقه است و امر به معروف، و نهی از منکر صدقه است، و به جای همه مواردی (که ذکر شد)، خواندن دو رکعت نماز ضحی نیز کفایت می‌کند.»، آری! همه این موارد که ذکر شد، برای عامل و انجام دهنده آنها صدقه نوشته می‌شود و این اعمال که

^۱ - حدیث متفق علیه: (صحیح البخاری، ج ۸، ص ۱۱ ح ۶۰۲۱؛ صحیح مسلم، ج ۲، ص ۶۹۷ ح ۱۰۰۵)

^۲ - حدیث صحیح: (سنن الترمذی، ج ۴، ص ۳۳۹ ح ۱۹۵۶؛ صحیح ابن حبان، ج ۲، ص ۲۸۶ ح ۵۲۹)

^۳ - حدیث صحیح: (صحیح مسلم، ج ۱، ص ۴۹۸ ح ۷۲۰)

بسیار آسان نیز هستند برای حج گزار شایسته است که در حد توان در ایام حج خویشتن را به آنها مشغول نماید تا - ان شاء الله - بهره کافی و وافی از این سفر عبادی را ببرد.

۷-۲) انفاق در حج معادل هفتصد برابر پاداش

کمک و یاری رساندن به نیازمندان و مستمندان و انفاق به آنها در حج بسان انفاق در راه خداست. در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت است که فرمودند: «النَّفَقَةُ فِي الْحَجِّ كَالنَّفَقَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِسَعَةِ مِئَةِ ضِعْفٍ»^۱ یعنی: «انفاق در حج مانند هفتصد برابر انفاق در راه خدا (در غیر حج) است.»

۸- عفو و گذشت

گذشت از خطاهای دیگران سبب غفران و بخشش گناهان است از این رو خداوند متعال فرموده: «فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا»^۲ یعنی: «پس عفو کنید و درگذرید»، و در آیه دیگر الله تعالی می‌فرماید: «وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ»^۳ یعنی: «و باید عفو کنند و گذشت نمایند. مگر دوست ندارید که خدا بر شما ببخشد؟»، با توجه به این آیات مبارکه شایسته است که حج گزاران محترم، با گذشت از کسانی که به هر نحوی بر آن ستمی کردند، اراده در طلب غفران خداوندی را در خویشتن نشان دهند تا هم این گذشت از مردم سبب پاداش اخروی شود و هم تقویت اخوت و برادری و هم مستحق بخشش بزرگتر خداوند متعال شود.

۹- زیارت قبور

در ابتدای ظهور اسلام، پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله از زیارت قبرها نهی فرمودند لیکن بعدها به علت فروکش شدن فخر فروشی به قبرها و کم رنگ شدن بت پرستی، آنحضرت صلی الله علیه و آله به زیارت

^۱ - حدیث حسن لغیره: (مسند أحمد بن حنبل، ج ۵، ص ۳۵۴ ح ۲۳۳۸۸؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۴، ص ۵۴۳ ح

۸۶۴۹؛ المعجم الأوسط للطبرانی، ج ۵، ص ۲۶۵ ح ۵۲۷۴)

^۲ - (بقره / ۱۰۹)

^۳ - (نور / ۲۲)

قبر سفارش نمودند و این عمل به اتفاق علماء جایز است.^۱ و لذا زیارت قبر مستحب می‌باشد.^۲ البته برای زنان در آن اختلاف است که بنابر دیدگاه بسیاری از علماء مادام که از فتنه در امان باشند برای آنها نیز جایز است.^۳ در حدیث صحیحی پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «مَنْ يَنْتَبِهُ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَزُورُوهَا»^۴ یعنی: «شما را از زیارت قبر نهی می‌کردم از این پس قبر را زیارت کنید.» و در حدیثی دیگر سیدنا رسول الله ﷺ فرمودند: «زُورُوا الْقُبُورَ فَإِنَّهَا تُدْكَرُ الْمَوْتُ»^۵ یعنی: «قبرها را زیارت کنید، زیرا زیارت قبر یادآور مرگ است.»

۹-۱) زیارت قبر مطهر پیامبر اکرم ﷺ

زیارت قبر پیامبر اکرم ﷺ به اتفاق مذاهب اربعه اهل سنت مندوب و بسیار پسندیده است^۶ و برخی از علمای حنفی آن را سنت مؤکد قریب به مرتبه واجبات دانستند^۷ و حتی برخی از علمای مذهب مالکی نیز آن را واجب می‌دانند.^۸ علی‌ای حال برای کسی که بعنوان حاجی و مسافر به مدینه منوره شرف یاب می‌شود شایسته است به مسجد النبی ﷺ و محل روضه که بین قبر و منبر است با ادب و تواضع و بدون بلند کردن صدا و با آرامش خاطر و با صفای دل رو به قبر شریف پیامبر اکرم ﷺ کرده و بر حضرت ﷺ درود و سلام بفرستد و

^۱ - (الاستذکار - ابن عبدالبر، ج ۱، ص ۱۸۳؛ سبل السلام - الصنعانی، ج ۱، ص ۵۰۲)

^۲ - (المنهاج شرح صحیح مسلم بن الحجاج - النووی، ج ۷، ص ۴۱؛ إرشاد الساری لشرح صحیح البخاری - شهاب الدین القسطلانی، ج ۲، ص ۳۹۹)

^۳ - (فتح الباری شرح صحیح البخاری - ابن حجر العسقلانی، ج ۳، ص ۱۴۸؛ نیل الأوطار - الشوکانی، ج ۴، ص ۱۳۴؛ فقه السنه - سید سابق، ج ۱، ص ۵۶۶)

^۴ - حدیث صحیح: (صحیح مسلم، ج ۲، ص ۶۷۲ ح ۹۷۲؛ صحیح ابن حبان، ج ۱۲، ص ۲۱۳ ح ۵۳۹۱؛ السنن الکبریٰ للنسائی، ج ۲، ص ۴۶۴ ح ۲۱۷۰؛ سنن أبی داود، ج ۳، ص ۲۱۸ ح ۳۲۳۵)

^۵ - حدیث صحیح: (صحیح مسلم، ج ۲، ص ۶۷۱ ح ۹۷۶؛ سنن أبوداود، ج ۳، ص ۲۱۸ ح ۳۲۳۴؛ السنن الکبریٰ للنسائی، ج ۲، ص ۴۶۵ ح ۲۱۱۷؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۵۰۱ ح ۱۵۷۲)

^۶ - (الاختیار لتعلیل المختار - ابن مودود الحنفی، ج ۱، صص ۱۷۵ - ۱۷۶؛ حاشیه ابن عابدین، ج ۲، ص ۶۲۶؛ الشفا بتعریف حقوق المصطفی - قاضی عیاض، ج ۲، ص ۸۳؛ فقه العبادات علی المذهب المالکی - الحاجه کوکب عبید، ص ۳۷۳؛ الحاوی الکبیر فی فقه مذهب الإمام الشافعی - ابوالحسن الماوردی، ج ۴، ص ۲۱۴؛ المغنی لابن قدامه، ج ۳، صص ۴۷۷ - ۴۷۸)

^۷ - نگا: (حاشیه ابن عابدین، ج ۲، ص ۶۲۶)

^۸ - نگا: (الشفا بتعریف حقوق المصطفی - قاضی عیاض، ج ۲، ص ۸۴)

سپس در پیشگاه خداوند متعال برای خود و خویشان و سایر مسلمانان دعا کند. امام محیی الدین نووی رحمته الله یکی از بزرگترین علمای شافعی در کتاب «الاذکار من کلام سید الابرار رحمته الله» که یکی از کتابهای حایز اهمیت در زمینه اذکار و دعا می باشد فصلی را در کتابش تحت عنوان «زیارت قبر رسول الله صلی الله علیه و آله و اذکار آن» گنجانده و به بیان آداب و شیوه زیارت قبر مبارک حضرت الرسول صلی الله علیه و آله به تفصیلی پرداخته است. ایشان می نویسد: «بدان که همانا شایسته است، هر کس به حج می رود، به زیارت قبر رسول الله صلی الله علیه و آله نیز برود، فرقی ندارد که مسیر او از مدینه باشد، یا نباشد، زیرا زیارت پیامبر صلی الله علیه و آله از مهم ترین چیزهایی است که انسان را به خدا نزدیک می کند و از سودمندترین کارها و بهترین چیزهایی است که انسان می تواند از خداوند طلب کند. پس زمانی که قصد زیارت پیامبر صلی الله علیه و آله را کرد، در مسیر راه صلوات بفرستد و هنگامی که درختان مدینه را مشاهده کرد، صلوات بیشتری بفرستد، تا خداوند متعال او را بیشتر از زیارت پیامبر صلی الله علیه و آله بهره مند کرده و او را به سعادت دنیا و آخرت مشعوف کند، و بگوید: «اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَيَّ أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، وَارْزُقْنِي فِي زِيَارَةِ قَبْرِ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا رَزَقْتَهُ أَوْلِيَاءَكَ وَأَهْلَ طَاعَتِكَ، وَاعْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي يَا خَيْرَ مَسْئُولٍ»^۱ مستحب است زمانی که به مسجد النبی صلی الله علیه و آله وارد شد، نماز تحیت^۲ بخواند، سپس به سراغ قبر مبارک پیامبر صلی الله علیه و آله، در حالی که رو به قبر و پشت به قبله باشد، به نحوی که چهار ذراع (تقریباً دو متر) بیشتر از قبر فاصله نداشته باشد، سپس به قصد سلام و با صدای آهسته بگوید: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَ اللَّهِ مِنْ خَلْقِهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الْمُرْسَلِينَ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِكَ وَأَصْحَابِكَ وَأَهْلِ بَيْتِكَ وَعَلَى النَّبِيِّينَ وَسَائِرِ الصَّالِحِينَ؛ أَشْهَدُ أَنَّكَ بَلَغْتَ الرِّسَالَةَ، وَأَدَيْتَ الْأَمَانَةَ، وَنَصَحْتَ الْأُمَّةَ، فَجَزَاكَ اللَّهُ عَنَّا أَفْضَلَ مَا جَزَى رَسُولًا عَنْ أُمَّتِهِ»، و اگر کسی سفارش کرده بود که سلامش را

^۱ - ترجمه دعا: «بارخداایا! درهای رحمتت را بر من باز کن و آن چه که به خوبان و بندگان در زیارت پیامبر صلی الله علیه و آله عطا کردی، به من نیز عطا کن و مرا ببخش و بیامرز.»

^۲ - نماز تحیه المسجد که دو رکعت است و کیفیت آن مانند نماز دور رکعتی صبح است.

به رسول الله ﷺ برساند، در این حالت بگوید: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مِنْ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ» سپس به اندازه یک ذراع (نیم متر) رو به سمت راست کند و بر ابوبکر ﷺ سلام بفرستد و باز به اندازه نیم متر دیگر به طرف راست رو به عمر ﷺ کرده و بر او سلام بفرستد... آنگاه برای خود و پدر و مادر و دوستان و سایر مسلمانان دعا کند و در دعا کردن زیاد بکوشد و قدر این جایگاه را بداند و حمد خداوند را به جای بیاورد. و بسیار به تسبیح (سبحان الله) و تکبیر (الله اکبر) و تهلیل (لا اله الا الله) و صلوات بر رسول الله ﷺ مبادرت نماید و بعد از آن به روضه که بین قبر و منبر است بیاید و دعای بسیار کند.^۲

۹-۲) زیارت قبرستان بقیع

قبرستان بقیع در مدینه منوره واقع است و برای حاجیان و سایرین سنت است که آن را زیارت کنند. در حدیث صحیحی از سیده عایشه رضی الله عنها روایت است که فرمود: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كُلَّمَا كَانَ لَيْلَتُهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَخْرُجُ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ إِلَى الْبَقِيعِ، فَيَقُولُ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ، وَأَتَاكُمْ مَا تُوْعَدُونَ غَدًا، مُؤَجَّلُونَ، وَإِنَّا، إِنْ شَاءَ اللَّهُ، بِكُمْ لَاحِقُونَ، اللَّهُمَّ، اغْفِرْ لِأَهْلِ بَقِيعِ الْغَرْقَدِ»^۳ یعنی: «پیامبر ﷺ در آخرین بخش از شب، خانه را به قصد زیارت بقیع ترک کرد. وقتی وارد آنجا می شد، می فرمودند: درود بر شما ای ساکنان خانه افراد با ایمان! آنچه به وقوع آن در آینده وعده داده شده‌اید، سراغ شما آمد و شما میان مرگ و روز رستاخیز به سر می‌برید. ما نیز - اگر خداوند بخواهد - به شما خواهیم پیوست. پروردگارا، اهل بقیع غرقد را بیامرزد»، این حدیث شریف بر فضیلت زیارت قبرستان بقیع دلالت دارد.^۴

^۱ - در اینجا اسم آن شخصی که سفارش به سلام کرده بیان شود.

^۲ - (الأذکار - النووی، صص ۲۰۴ - ۲۰۵)، شبیه همین مطلب را امام نووی رحمته الله علیه در کتاب دیگرش «المجموع شرح المذهب» (ج ۸، صص ۲۷۳ - ۲۷۴) با تفصیلات بیشتر بیان کرده است.

^۳ - حدیث صحیح: (صحیح مسلم، ج ۲، ص ۶۶۹ ح ۹۷۴؛ صحیح ابن حبان، ج ۷، ص ۴۴۴ ح ۳۱۷۲)

^۴ - نگا: (المنهاج شرح صحیح مسلم بن الحجاج - النووی، ج ۷، ص ۴۱)

۹-۳) زیارت شهدای اُحد

برای مسلمانان بخصوص حاجیان مستحب است به زیارت شهدای کوه اُحد بروند.^۱ محمد بن ابراهیم تیمی رحمته الله و عباد بن ابی صالح رحمته الله گویند: «كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِي قُبُورَ الشُّهَدَاءِ عِنْدَ رَأْسِ الْحَوْلِ، فَيَقُولُ: ﴿السَّلَامُ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ﴾»^۲ یعنی: «پیامبر رحمته الله اول سال به زیارت قبور شهدای اُحد می آمد و [این آیه را تلاوت] می فرمود: (درود بر شما به [پاداش] آنچه صبر کردید. راستی چه نیکوست فرجام آن سرای)» و در اثری صحیح از سید جوانان بهشت حسین بن علی رحمته الله روایت است که فرمود: «أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَتْ «تَزُورُ قَبْرَ عَمِّهَا حَمْزَةَ كُلَّ جُمُعَةٍ فَتُصَلِّي»^۳ یعنی: «فاطمه رحمته الله دختر پیامبر رحمته الله هر جمعه قبر عمویش حمزه رحمته الله [که از شهدای اُحد بود] را زیارت می نمود و دعا می کرد.»

سخن پایانی

عبادت حج را مناسک و احکامی است که حاجی قبل از برگرفتن خورجین سفر باید بیاموزد. آنچه عموم مردم از آن غافلند نحوه لذت بردن از این عبادت و فهم و درک مفاهیم و معانی نهفته در زیر پوستین آن است.^۴ امام خمینی رحمته الله می فرماید: «مبادا این سفر را سفر تجارت قرار بدهید و امور تجارتي در این سفر مطرح باشد پيشتان، امور معنوی مطرح باشد. چه آقایان اهل علم، و چه کاروانها و رؤسای کاروانها، و چه سایر حُجَّاج، سفر، سفر الی الله است؛ نه سفر به سوی دنیا، آلوده به دنیا نکنید .. این سفر الهی را شما می روید رَجْم شیطان می کنید؛ اگر چنانچه خدای نخواستہ خودتان از جنود شیطان باشید، رَجْم خودتان را هم می کنید! شما باید رحمانی بشوید تا رَجْمتان رَجْم رحمان و جنود رحمان به شیطان باشد. شما «وقوف» می کنید در این مواقف کریمه؛ وقوف در این مواقف کریمه،

^۱ - (فقه العبادات علی المذهب المالکی - الحاجه کوکب عبید، ص ۳۷۳؛ حاشیة ابن عابدین، ج ۲، ص ۲۴۲؛ المجموع

شرح المذهب - النووی، ج ۸، ص ۲۷۶)

^۲ - (مصنف عبد الرزاق، ج ۳، ص ۵۷۳ ح ۶۷۱۶؛ تاریخ المدینة لابن شبة، ج ۱، ۱۳۲)

^۳ - (المستدرک علی الصحیحین للحاکم، ج ۱، ص ۵۳۳ ح ۱۳۹۶؛ السنن الکبری للبيهقي، ج ۴، ص ۱۳۱ ح ۷۲۰۸)

^۴ - (حج میعادگاه عاشقان، نور محمد امرا، نسخه الکترونیکی، ۱۳۹۴، ص ۱۱)

مبادا آلوده بشوید به یک معصیتی، به یک خلافتی؛ به یک چیزی که علاوه بر اینکه پیش خدا آبرو از دست برود، پیش دنیا آبروی اسلام از دست برود...^۱

ای برادر و خواهر حج گزار! حج تو باید در آن عشق و محبت و اشتیاق به خدا و رسول خدا ﷺ و اهل بیت  و صحابه رضی الله عنهم باشد، آن چنان در لطف خداوندی غرق شوی که وداع تو با سرزمین وحی لرزه بر تن و جاری شدن اشک از چشمان و حزن در قلب را به همراه داشته باشد... مبادا توشه این سفر فقط کلاه و تسبیح و سجاده باشد و توشه آخرت خالی از اعمال عبادی باشد، از تلف کردن اوقات با ارزش خود در بازارها و یا رستورانها بپرهیز، و با خلوص نیت و صدق قلبی در این سفر یک ماهه نورانی نهایت استفاده را ببر تا یک عمر حسرت از دست دادن آن را نخوری...

حجتان مبارک باشد و عباداتان قبول خداوند متعال و گناهانتان بخشوده رحمت پروردگار و دعاهايتان مستجاب باشد...

«اللَّهُمَّ أَعِنَّا عَلَى ذِكْرِكَ، وَشُكْرِكَ، وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ»

التماس دعا...

فاطمه ملایی پُلی - معینه کاروان

حج تمتع ۱۳۹۶ شمسی

"این کتاب از سایت سنت دانلود دریافت شده است. برای دریافت

کتاب‌های بیشتر به آدرس www.SunnatDownload.com مراجعه نمایید."

^۱ - صحیفه امام، ج ۱۰، صص ۱۷۵ - ۱۷۶